

dan die van de Neder-Rijn bij Wageningen. De grotere exemplaren hadden in Wageningen een lengte van 20-22 millimeter. Dit zou de conclusie kunnen geven dat ze jonger zijn en dat de Neder-Rijn later is gekoloniseerd dan de Main. Het is echter allemaal wat speculatief omdat gegevens vanuit de diepere delen van de rivieren ontbreken. Dit is juist waar de Quagga-mossel zich vaak het eerst vestigt. Ook het fragmentarische verspreidingsbeeld zoals dat nu uit Europa bekend is laat te veel te raden over.

Snel verzamelen

Het is zonder meer duidelijk dat de Quagga-mossel zich recentelijk heeft gevestigd. Ze is nu met een snelle opmars bezig die het beeld van de kolonisatie snel zal vertroebelen. Met andere woorden: nu is het moment om zoveel mogelijk verspreidingsgegevens te verzamelen. Ook nulwaarnemingen zijn nu uitermate waardevol.

Literatuur:

- MOLLOY, D.P., A. BIJ DE VAATE, T. WILKE & L. GIAMBERINI (2007): Discovery of *Dreissena rostriformis bugensis* (Andrusov 1897) in Western Europe. – *Biological Invasions*, 9: 871-874.
- POPA, O.P., & L.O. POPA (2006): The most westward European occurrence point for *Dreissena bugensis* (Andrusov 1897). – *Malacologica Bohemoslovaca*, 5: 3-5.
- VAATE, A. BIJ DE, K. JAZDZEWSKI, H.A.M. KETELAARS, S. GOLLASCH & G. VAN DER VELDE (2002): Geographical patterns in range extension of Pont-Caspian macroinvertebrate species in Europe. – *Can. J. Fish. Aquat. Sci.*, 59: 1159-1174.

Dreissena rostriformis bugensis (Wageningse Haven)

- VELDE, G. VAN DER, & D. PLATVOET (2007): Quagga mussels *Dreissena rostriformis bugensis* (Andrusov, 1897) in the Main River (Germany). – *Aquatic Invasions*, 2(3): 261-264.

Adres van de auteur:
D.M. Soes
Bureau Waardenburg
Postbus 365
4100 AJ Culemborg
d.m.soes@buwa.nl

Book review / Boekbespreking (A. Leiß, 2007: Achatinidae)

A.C. van Bruggen

Achatschnecken. Die Familie Achatinidae by A. LEIß, 2007. 21 × 15 cm, paperback, 64 pp., with numerous photos in colour. Natur und Tier-Verlag, Münster, ISBN 978-3-86659-029-8: € 9,00.

Books on tropical land snails are not exactly common. As soon as I heard of the above new title on African giant snails, published in a series of terrarium books (Art für Art, Terrarienbibliothek, Serie Insekten und andere Wirbellose, i.e. Species by species, Terrarium Library, Series Insects and other invertebrates), I ordered a copy. This nicely presented booklet full of beautiful colour photos therefore comes from an unexpected source. Andreas Leiß has applied himself to keeping and breeding of African giant snails, which obviously are increasingly available in (German and other) pet shops and also through terrarium shows.

Keeping of the large achatinids does not appear to be difficult. One should be aware of adding extra lime to the diet. Breeding also is not really problematic – the booklet includes photos of e.g. mating specimens and

Het verschijnen van boeken over tropische landmollusken is bepaald geen algemeen verschijnsel. Zodra ik lucht kreeg van bovengenoemde nieuwe titel over de Afrikaanse reuzenslakken, gepubliceerd in een reeks van terrariumboekjes (Art für Art, Terrarienbibliothek, serie Insekten und andere Wirbellose), heb ik die dan ook onmiddellijk besteld. Het alleraardigst uitgevoerde werkje vol fraaie kleurenfoto's komt dus uit een onverwachte hoek. Andreas Leiß heeft zich toegelegd op het houden en kweken van Afrikaanse reuzenslakken, die meer en meer in (Duitse en andere?) dierenwinkels en ook op terrariumbeurzen verschijnen.

Het houden van de grote Achatinidae blijkt in de praktijk niet zo moeilijk te zijn. Men dient bij het voedsel wel op het verstrekken van extra kalk te letten. Ook het kweken is niet echt problematisch – het boekje bevat

the laying of eggs. As a matter of course the booklet is full of interesting observations. On p. 49 the author mentions that the shell of *Achatina reticulata*, one of the largest land snails in the world, reaches a length of 20 cm within a year's time. That is a formidable achievement because the shell of this species belongs to the thickest and heaviest in the world. The shell of another large species, *Achatina achatina*, which may reach a length of 27 cm, however, is definitely subject to slow growth. The largest measurements for eggs shown are 8×6 mm (*A. achatina*) and 9×7.7 mm (*A. reticulata*).

Identifying live imported achatinid snails, frequently without (exact) provenance, usually is not easy because of the absence of comprehensive literature. Unfortunately a comprehensive work is still a long way off, particularly now that Prof. A.R. Mead has had to give up work on the family Achatinidae. Probably the identifications by Leiß are not always correct. Incidentally, the main diagnostic character of the shell of *Metachatina* is the continuous peristome, unfortunately not mentioned by Leiß.

An interesting aspect is the colour pattern of the live animal, so far a much neglected feature. Is the colour pattern diagnostic? The numerous photographs in colour and some descriptions might be an indication of this; in addition, albinotic forms of various species are also depicted.

Unfortunately the author has missed two vital titles in his literature list. The first one (Herbert & Kilburn, 2004) not only contains an important chapter on the achatinids with colour photos (pp. 139-150), but also among other things includes a chapter on keeping and breeding of snails (pp. 300-312). The second title, the last paper by the specialist Prof. Mead (2004), is essential particularly for the nomenclature of the giant snails of South Africa.

Finally on p. 62 the author draws attention to a specialist society "ZAG Wirbellose im Terrarium e.V.", which even has its own journal under the title "Arthropoda" (= jointed-limbed animals, such as crustaceans, spiders, insects, etc. – a term that does not by any means cover the molluscs!) which also covers the interests of the giant African snail keepers. Maybe this is a source of interesting data.

References/Literatuur:

- HERBERT, D., & D. KILBURN (2004): Field guide to the land snails and slugs of eastern South Africa. Pietermaritzburg (Natal Museum): 1-336.
- MEAD, A.R. (2004): Comparative reproductive anatomy in the South African giant land snails (Gastropoda: Pulmonata. Achatinidae). – Zoologische Mededelingen Leiden, 78: 417-449.

o.a. foto's van de paring en het leggen van eieren. Vanzelfsprekend zit het boekje boordevol interessante waarnemingen. Zo beschrijft de auteur op p. 49 dat de schelp van *Achatina reticulata*, een van de grootste bekende landslakken, binnen een jaar een lengte van 20 cm kan bereiken. Dat is een prestatie want de schelp van deze soort behoort tot de dikste en zwaarste landslakken ter wereld. De schelp van een andere grote soort, *Achatina achatina*, die een lengte van 27 cm kan bereiken, is daarentegen tamelijk "langsamwüchsig". De grootste voor eieren opgegeven maten zijn 8×6 mm (*A. achatina*) en 9×7.7 mm (*A. reticulata*).

Door gebrek aan samenvattende literatuur is het determineren van de levend geïmporteerde Afrikaanse reuzenslakken, die vaak nauwelijks een duidelijk land van herkomst hebben, niet eenvoudig. Helaas zal een samenvattend werk nog lang op zich laten wachten nu Prof. A.R. Mead zijn werk aan de familie Achatinidae op heeft moeten geven. De identifications van Leiß zijn wellicht niet altijd correct. Terzijde, het belangrijkste kenmerk van de schelp van het geslacht *Metachatina* is de continue mondrand, iets wat Leiß helaas vergeet te vermelden.

Een interessant aspect is het kleurpatroon van het lichaam, iets waar tot op heden nauwelijks aandacht aan gegeven is. Is dat kleurpatroon wellicht diagnostisch? De talrijke kleurenfoto's en ook sommige beschrijvingen zouden misschien in die richting kunnen wijzen; overigens worden ook albinovormen van verscheidene soorten afgebeeld.

Bij de opgegeven literatuur heeft de auteur helaas twee essentiële titels gemist. De eerste (Herbert & Kilburn, 2004) heeft naast een belangrijk hoofdstuk over agaatslakken met kleurenfoto's (pp. 139-150) o.a. ook een hoofdstuk over het kweken van slakken (pp. 300-312). De tweede titel, de laatste publicatie van de specialist Prof. Mead (2004), is toonaangevend vooral voor wat betreft de nomenclatuur van de reuzenslakken van Zuid-Afrika.

Tenslotte, op p. 62 wijst de auteur op het bestaan van een specialistische vereniging "ZAG Wirbellose im Terrarium e.V." die zelfs een eigen tijdschrift uitgeeft onder de titel "Arthropoda" (= geleedpotige dieren, dus schaaldieren, spinachtigen, insekten, enz. – dat impliceert dus bepaald geen weekdieren!), waarin ook de belangen van het thema 'Achatschnecken' behartigd worden. Daar valt dus misschien best nog wat aan interessante gegevens uit te halen.

Adres van de auteur:
Dr. A.C. van Bruggen
Nationaal Natuurhistorisch Museum
Postbus 9517
2300 RA Leiden
bruggen@naturalis.nnm.nl